

Lise Öğrencilerinde Kitap Aidiyeti ve Ekslibris

Bülent Köksal

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
Samsun Emine Ahmet Yeni
Kız İmam Hatip Lisesi
bulentkoksall@hotmail.com

Hümeysra Demircioğlu

12.Sınıf Öğrencisi
Samsun Emine Ahmet Yeni
Kız İmam Hatip Lisesi
humeyrademircioglu93@gmail.com

Makalenin tamamı

28 Temmuz 2023'de kabul edildi

Özet

Kitap okuma eylemi; her yaşta, her zaman, her yerde yapılabilen ve en kolay aktivitelerden biridir. Sosyal medyanın, dijital dünyanın ve görselliğin herkesi kuşattığı bu çağda gençlerin ve çocukların kitaplarla buluşmasını artıracak eğlenceli ve ilgi çekici etkinlikler üretilmelidir.

Bu çalışmada ekslibris kavramını kitap okuma alışkanlığının oluşacağı okul çağındaki öğrencilere aktarmak ve kitaplarla aralarındaki bağı bu yolla güçlendirmek amaç edinilmiştir. Ayrıca öğrencilerin ekslibris tasarımı yolu ile kitaplarını sahiplenmeleri sağlanmıştır.

Öncelikle ekslibris kavramını lise düzeyinde bir okulda (Emine Ahmet Yeni KAİH Lisesi) sunumlarla duyurduk ve bir çalışma grubu oluşturduk. Önce kitap okuma isteklerini destekleyen öğeleri ve ekslibris kavramını bilip bilmediklerini ön anketlerimizle araştırdık. Hemen hemen hiçbir öğrencinin ekslibris kavramını daha önce duymadığını tespit ettik.

Çalışma evrenini; ön anket için gönüllük esasıyla belirlenen 178, uygulama grubu için 38 lise öğrencisi oluşturmuştur. Ön ankette öğrencilerin kitap ile olan bağına tespit etmek için 12 soru sorulmuştur. Ekslibris çizen/tasarlayan öğrencilerimizin bu uygulamadan sonra kitaplarla olan ilişkisindeki değişikliğin ve kitap aidiyeti duygusunun tespiti için de 10 soruluk bir anket uygulanmıştır. Yapılan literatür taramasında ise ekslibrisin bilinirliğinin azlığına, uygulama alanı bulamamasına vurgu yapıldığı görülmüştür. Anket verilerinin SPSS üzerinde güvenilirliği ölçülüp istatistikî analizleri yapılmıştır.

Bu çalışma, 2204 A TÜBİTAK Lise Öğrencileri Araştırma Projeleri kapsamında Samsun bölge finaline kalan projedir.

Anahtar Sözcükler: Ekslibris, Tasarım, Sanat, Kitap, Öğrenci.

Amaç ve Kapsam

Görsel 1: Senanur Keskin, CRD, 2023.

İnsanlık her zaman kendini ifade etmek istemiştir. Bunu da edebiyat, resim ve müzik gibi çeşitli sanat dalları ile yapmıştır. Projemizde, gençlerin bu çalışma ile duyduğu resim-tasarım sanatı olan ekslibrisi, edebiyat ürünü olan kitaplarla buluşturmayı amaçladık. Bu çalışmada öğrenciler arasında pek bilinmeyen bu sanatı yeniden canlandırarak gençlerde okuma motivasyonu sağlamak, kitap aidiyeti oluşturmak ana hedef olarak belirlenmiştir. Eğitim alanlarında kitap okuma sevgisini artıracak, kitap sevgisi ve aidiyeti oluşturacak çalışmalar önemli görülmektedir. Ekslibris, öğrencilerin kendi ürünleri üzerinden kitap ilgisini arttıracak, ilgi alanlarını ve yeteneklerini kitap merkezli bir faaliyetle ortaya koyabilecekleri bir etkinliktir. Bu çalışmanın onların kitapları sahiplenme duygusuna katkıda bulunabilecek bir çalışma olduğunu düşünüyoruz. Kendi istedikleri, sevdikleri, yeteneklerini sergileyebilecekleri bir alandan faydalanarak kitap sevgisi aşılama; didaktik bir söylemle kitaplara götürme çabasıdan daha etkili olacaktır.

Bu çalışmada 14-18 yaş grubundaki öğrencilerin severek çizdiği resimleri, dijital tasarımları ya da fotoğrafları kitaplarla buluşturup kitaplara olan ilgiyi arttırabilmek amaçlanmıştır. Bunu yaparken de ilk olarak görsel bir sanat olan ekslibris ile öğrencilerin tanıştırılması amaçlanmıştır. Böylelikle öğrencilerin kendi ürettikleri eserler yoluyla kendi kitapları arasında bir aidiyet, bir mülkiyet bağı kurulması sağlanmıştır. Sahip oldukları kitaplarda kendilerine ait bir tasarım, bir çizim görmenin verdiği zevkle öğrencilerin kitaplara ilgisinin farklı bir yöntemle artırılacağı tespit edilmiştir. Bu konuda iç motivasyon ögesi olarak kullanılan ekslibrisin kitaplarla gençleri buluşturmada faydalı bir çalışma alanı olduğu görülmüştür.

Kitaplarla kurulan bağların güçlendirilmesi, kitap sevgisinin ve okuma isteğinin artırılması ise asıl amaç olarak çalışmamızın özünü oluşturmaktadır. Çalışmamızda günümüzde birçok insanın bilmediği ekslibrisin işlevsel bir hale getirilmesi de kitaba giden yolda amaçlarımızdan birini oluşturmaktadır. Bu yaş grubunun kendi kitaplığını oluşturması adına bireysel mülkiyet duygusunun verdiği motivasyon ve kendi eserini kendi kitabında görme zevki, yaptığımız çalışmaların zevkle yürütülmesini sağlamıştır.

Giriş

“Ekslibris, kitapseverlerin kitaplarının iç kapağına yapıştırdıkları, üzerlerinde adlarının ve değişik konularda resimlerin yer aldığı küçük boyutlu özgün yapıtlardır. Ekslibris, kitabın kartviziti ya da tapusudur. Kitap

Görsel 2: Turgay Mengü, CGD, 2023.

Görsel 3: HümeYra Demircioğlu, CRD, 2023.

sahibini tanıtır, onu yüceltir ve kitabı ödünç alan kişiyi geriye getirmesi konusunda uyarır. Ekslibris yer aldığı kitabın değil kitap sahibinin bir göstergesidir. Kitap ile kitap sahibi arasında bir bağıdır. Sözcük olarak ‘...nın kitaplığından’ veya ‘...nın kütüphanesine ait’ anlamına gelir. Örneğin ‘Ekslibris Hasip Pektaş’ yazan bir çalışma Hasip Pektaş’ın kitaplığından hatırlatmasını yapar ve onun sahibi olduğu kitapların iç kapağında yer alır.” (Pektaş, 2017).

Eğitimin ve kültürel politikaların en önemli amaçlarından biri de çocukların ve gençlerin kitap okuma kültürünü artırmaktır. Bunun için sürekli değişik etkinlikler ve programlar uygulanır. Ancak görselliğin ve sanal/dijital dünyanın her şeyin önüne geçtiği günümüzde kitap ile gençlerin arasının gittikçe açılma tehlikesi ile karşı karşıyayız. “Bilgilenmenin ve boş zamanları değerlendirmenin en ucuz aracı olarak sayılabilecek kitap, gazete ve dergi gibi geleneksel kitle iletişim araçlarının bireyler tarafından tercih edilmesi, televizyon, bilgisayar ve internet gibi teknolojik araçların karşısında azalma göstermiştir. Bu teknolojik araçlar, bireylerin olumlu davranış ve alışkanlıklarını değişikliğe uğratarak onları olumsuz bir şekilde etkileyebilmektedir.” Durualp (Aktaran: Mut, 2011). Buna çözüm için oluşturulan ve önerilen etkinlik ve programlar öğrenci merkezli olmaktan öte dış motivasyon merkezli çalışmalar olmuştur. “Bireyler, bir eylemde yetenekli olduklarına inansalar bile bir amaçları yoksa o eylem ile meşgul olmak istememektedirler. Bireylerin okuma eylemi ile meşgul olabilmeleri, okumaya yönelik oluşturulacak amaç ve motivasyonlarına bağlıdır.” (Güzel, 2020). Motivasyonu, içsel ve dışsal motivasyon olarak ikiye ayırdığını belirten Güzel, iç motivasyona ilişkin;” İnsanlar, içsel olarak motive olduklarında kendilerini ilgilendiren faaliyetlere katılırlar ve bunu tam bir irade duygusu ile ve maddi ödül veya kısıtlamalara gerek duymadan özgür iradeleri ile yaparlar.” demektedir. Dışarıdaki bir güç tarafından gerçekleştirilmesi istenen durumun bireye ifade edildiği dış motivasyon, dış taleplere dayanan bir katılım oluşturmaktadır. Maalesef eğitim kurumlarında ve programlarında daha çok başkaları tarafından öğrencilere kitap okuma konusunda dış motivasyon yapılmaktadır. Çalışmamızda ise resim ve tasarım yapmayı seven öğrencilerimiz ya da kendilerini ifade edebilecek bir çizim yapabilecek öğrencilerimiz iç motivasyonla bu çalışmaya katılmışlardır. Böylelikle hem kitap aidiyeti ve sevgisi aşılama ve buradan kendi kitaplığını oluşturma adına hem de resim-tasarım-çizim yapmayı seven öğrencilerimizin ekslibris sanatına ilgi duymaları adına yapılan çalışma bir iç motivasyon eylemi oluşturdu. Kitaplarla gençleri buluşturacak her etkinlik, her uğraş çok değerlidir. Klasik ve artık tekdüze olan sözlü telkinlerden öte, gençlerin ilgi alanlarını da harekete geçirerek farklı, zevk verici ilgi çeken yaklaşımlar ön plana çıkarılmalıdır. Resim-çizim-tasarım yapmayı hatta fotoğraf çekmeyi seven gençlerin

Görsel 4: HümeYra Demircioğlu, CRD, 2023.

Görsel 5: Zeynep Sera Bora, CRD, 2023.

kitapla olan bağıni iç motivasyonlarla daha da güçlendirmek mümkündür. Ekslibris tasarlayacak öğrencilerin resim dilini, fotoğraf ve tipografinin olanaklarını bilmeleri yaptıklarının daha etkili olmasını sağlayacaktır. Ve ortaya çıkan çalışmadan onların zevk alması, bu sanata ilgilerinin artması gerçekleşecektir. Bütün bu bilgiler ışığında kendi görsel tasarımlarının kitaplarla buluşmasını sağladığımız öğrencilerde kitap aidiyet ve sevgisi oluşup oluşmadığı, bu çalışmanın kitap okuma alışkanlığına bir katkı sağlayıp sağlamayacağı tespit edilmeye çalışılmıştır. Böylelikle hem resim hem de edebiyat ders programlarına dahil edilmesini istediğimiz ekslibris uygulaması ile resim-fotoğrafçılık-edebiyat gibi iki-üç sanat dalı etkileşim içinde öğrenciye sunulacak ve çoklu sanat öğretimi adına da faydalı bir uygulama ortaya çıkacaktır.

Yöntem ve Gereçler

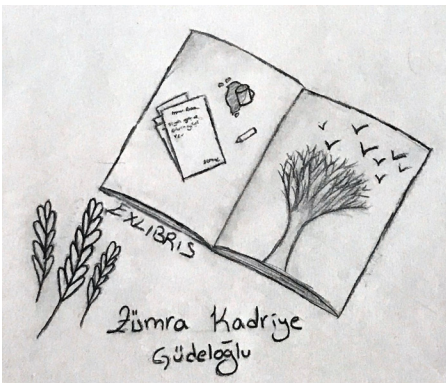
Araştırma Evreni ve Veri Toplama Araçları

Samsun / İlkadım bölgesindeki bir lisenin (Emine Ahmet Yeni Kız İmam Hatip Lisesi) 10,11,12. sınıf öğrencileri bu projenin araştırma evrenini oluşturmaktadır. Bu okuldan basit tesadüfi yöntem ile seçilen 178 öğrenci, tarafımızdan geliştirilen 12 soruluk ön ankete katılmıştır. Uygulama grubuna ise tamamen gönüllük esasına bağlı 38 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilere de uygulamadan sonra yine tarafımızdan geliştirilen 17 soruluk bir anket uygulanmıştır. Bu ön ve son anketlere verilen cevaplar araştırmamızı şekillendiren verileri sağlamıştır.

Uygulanan ön anket ve son anketler yoluyla lise öğrencilerinde kitaplarıyla kurdukları bağ, özellikle kitap aidiyeti olgusu nicel olarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Anket soruları tarafımızdan geliştirilmiş ve kapalı uçlu olarak hazırlanmıştır.

Prof. Dr. Hasip Pektaş'tan baskı yöntemlerine ilişkin alınan bilgiler doğrultusunda alınan çıktılarına baskı kodları ve çoğaltım sayısı eklenmiştir. Bu bilgiler ekslibrislerin dağıtımı sırasında uygulama grubundaki öğrencilere açıklanmıştır. Kendi çizim/tasarımları olan ekslibrisleri alan öğrenciler bunları kitaplarına yapıştırmışlar ve ekslibris uygulaması yaptıkları kitapları bizimle paylaşmışlardır.

Baskısı yapılan 38 ekslibrisin 28 adedi CRD (Bilgisayarla çoğaltma- Computer reproduced design), 7 aded CGD (Bilgisayarda oluşturulan tasarım - Computer generated design), 3 adedi de P8+CRD (Fotoğrafik çoğaltma - Original photograph) baskı koduyla niteliği belirtilmiştir. Bu çizim/tasarımlardan bir adedi ise tipografik yazı örneğidir.

Görsel 6: Zümra Kadriye Güdeloğlu, CRD, 2023.

Görsel 7: Zümra Kadriye Güdeloğlu, CRD, 2023.

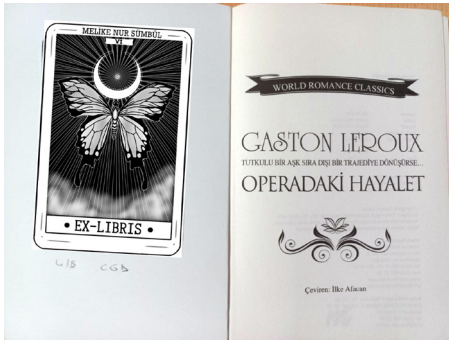
Ekslibris çalışması yapan öğrencilerin kitaplarında bunu uygulamalarından sonra anket soruları yolu ile ekslibrisin kitap aidiyeti, kitap sevgisi, kitaplarla kurulan bağ konularında yaklaşımları ölçülmeye çalışılmıştır.

Bulgular

Uygulama sırasında katılımcıların 30'u tasarımlarına "exlibris", 5 kişi "ekslibris", 2 kişi "...kitaplığından", 1 kişi ise "... kütüphanesi" ifadesini yazmışlardır.

Uygulama öğrencilerine ait ekslibris çalışmalarından bazıları kendi kitapları üzerinde uygulanmış haliyle örnek olarak sunulmuştur.

Görsel 7'de CRD tekniği ile üretilen, Görsel 8'de CGD tekniği ile üretilen, Görsel 9'de ise P8+CRD tekniği ile üretilen ekslibrislerden bazıları bulunmaktadır.

Görsel 8: Melike Nur Sümbül, CGD, 2023.

Uygulama grubundan anketimize katılan 34 kişiden ve ön anket uyguladığımız 178 kişiden toplanan istatistik veriler şu şekilde oluşmuştur: Genel anketimize katılan 178 lise öğrencisinden sadece %2,8'i exlibris kavramını duymuştur (Tablo 1). Uygulama grubunda ise bu oran %3'tür.

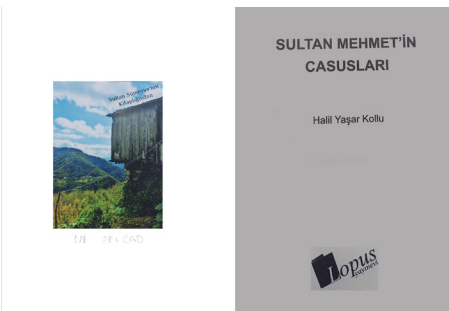
Daha önce ekslibris kavramını duymuş muydunuz?		
	n	%
Evet	5	2,8
Hayır	173	97,2
Toplam	178	100,0

Tablo 1. Ekslibrisi bilme sıklığı.

Genel ön anketimize katılan öğrencilerden %75,8'i kitap okumayı sevmektedir. (Tablo 2). Uygulama grubunda ise "Çok iyi bir kitap okuru olduğunuzu düşünür müsünüz?" sorusuna olumlu cevap verenlerin sıklığı %52,9'dur.

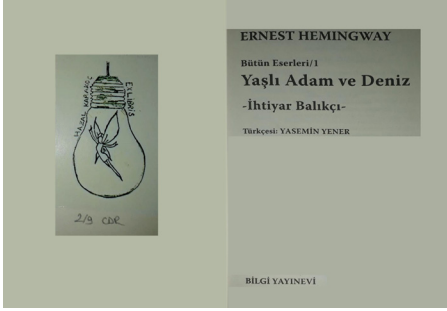
Çok iyi bir kitap okuru olduğunuzu düşünür müsünüz?		
	n	%
Evet	135	75,8
Hayır	2	1,2
Bazen	41	23
Toplam	178	100,0

Tablo 2. Kitap okumayı sevenlerin sıklığı.

Görsel 9: Sultan Sümeyye Halil, P8+CGD, 2023.

Ön ankette katılımcıların % 65,9'u ödünç kitap verirken kitabına zarar gelecek diye korkmaktadır. % 19,6'sı ise kitabını ödünç vermediğini belirtmiştir. (Tablo 3)

Görsel 10: Hazal Karakoç, CRD, 2023.

Kitabınızı ödünç verirseniz... (Birden fazla şık işaretlenebilir)		
	n	%
Geri gelmeyecek diye endişelenirim	72	40,2
Zarar göreceğim diye korkarım	117	65,9
Başkalarına kitap vermekten mutlu olurum	74	46,9
Kimseye ödünç kitap vermem	35	19,6

Tablo 3. Kitabını ödünç verme sıklığı.

Katılımcıların % 66,3'ü kitabını ödünç verdiği kişiye başına zarar gelmemesi için uyarıda bulunmaktadır. % 30,8'i kitabın kendine ait olduğunu belirtmek için üstüne ismini yazmaktadır. Kitabını ödünç verirken endişeli olanların oranının yüksekliği düşünüldüğünde ekslibris çalışmasının bu tür kişilerde bir iç motivasyon ve rahatlama oluşturacağı düşünülebilir. (Tablo 4)

Kitabınızı ödünç verirken uyarıda bulunur musunuz? (Birden fazla şık işaretlenebilir)		
	n	%
Kaybolmasın, derim	53	31,4
Başına bir zarar gelmesin, derim	112	66,3
Zamanında geri getir, derim	25	14,8
Kitabın üzerine uyarıcı not yazarım	35	19,6
Üzerine ismimi yazarım	52	30,8

Tablo 4. Kitabı verirken uyarıda bulunma sıklığı.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%70,8) yeni bir kitap aldıklarında kitabın kendilerine ait olduğunu belirten hiçbir şey yapmamaktadırlar (Tablo 5). Oysaki katılımcıların büyük çoğunluğu kitabını ödünç verirken başına zarar gelecek diye, geri gelmeyecek diye endişelenmektedir (Tablo 3). Kitaplara uyguladığımız ekslibris çalışması bu anlamda kitapla sahibi arasında başkasına da gösterilen bir bağ kurması adına önemlidir.

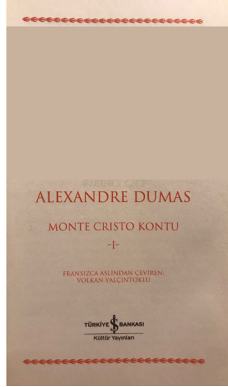

Görsel 11: Ceyda Ceylandağ, P8+CGD, 2023

Yeni bir kitap aldığınızda ne yaparsınız?		
	n	%
Hemen üstüne ismimi yazarım	18	10,1
O günün tarihini yazarım	30	16,9
Etiket yapıştırırım	4	2,2
Kaplarım	-	-
Hiçbir şey yapmam	126	70,8

Tablo 5. Yeni bir kitap alındığında ne yapıldığı sıklığı.

Buradan sonraki veriler sadece ekslibris uygulaması yapan grupla uygulama sonrası yapılan ankette alınan verilerdir. Bu ankette ekslibris yapmanın kitap sevgisine/aidiyetine olan etkisi incelenmeye çalışılmıştır. Uygulama grubundaki öğrencilerden % 94,1'i yaptıkları ekslibris çalışmasını

Görsel 12: Ayşe Sevede Otloğlu, CRD, 2023

kitap aidiyeti/sevgisi aşılama adına yararlı bulmuşlardır (Tablo 6). Yeni bir kitap aldığında kitaplarına kendilerine ait olduğu ile ilgili hiçbir şey yapmayan büyük bir çoğunluk olduğu (Tablo 5) düşünülürse bu etkinliğin kitaplarla sahibi arasında somut bir sahiplik/aidiyet bağı oluşturma adına olumlu sonuçları olmuştur.

Bu etkinliği kitaplara karşı bir aidiyet duygusu/kitap sevgisi aşılama adına yararlı buldunuz mu?		
	n	%
Evet	32	94,1
Hayır	2	5,9
Toplam	34	100,0

Tablo 6. Ekslibris çalışmasının kitaplara karşı aidiyet/sevgi aşılama sıklığı.

Ayrıca yaptığımız bu çalışma, özellikle “Kitap okumayı sevmeyenlere kitap sevgisi aşılama bakımından olumlu bir katkı sunabilir mi?” sorusuna da uygulama grubu %88,3 sıklığında olumlu cevap vermiştir. Bu katkı sadece çizim/tasarım yapmayı sevenler üzerinde etkili olabilir şeklinde bir düşünce oluşabilir. Uygulama safhasında görülecektir ki kendi adının kaligrafik yazımından çekilen bir fotoğrafa kadar ekslibris uygulamasının kolaylıkla yapılabilmesi kitapla bir bağ kurmak adına kitap okumayı sevmeyenler için güzel bir etkinlik olabilir. Zaten bu çalışmaya katılanların % 23,5’i resim/çizim/ tasarım yapmayı sevmeyişini belirtmiştir. (Tablo 9)

Uygulama grubunun gönüllü olarak bu etkinliğe katılma nedenleri de araştırılmıştır. “Çizim yapmayı sevmek” yüzünden katılım % 47,1’de görülmektedir. Kendi çizim/tasarımını kendi kitabında görme isteği ise % 61,8’dir. Kitabını başkası aldığında onu hatırlatsın düşüncesinde olanların oranı % 44,1’dir. Kitaplarımın bana ait olması hissini güçlendirdiğinden, cevabını verenlerin sıklığı ise % 52,9’dur. (Tablo 7).

Bu etkinliğe katılma nedeniniz nedir?		
	n	%
Resim çizmeyi sevdiğimden	16	47,1
Kitap okumayı sevdiğimden	16	47,1
Sevdiğim bir çizimin / görselin kitaplarımda olmasını istediğimden	21	61,8
Kitaplarım başkaları tarafından alınırsa alanlara sizi hatırlatsın diye	15	44,1
Kitaplarımın bana ait olması hissini güçlendirdiğinden.	18	52,9

Tablo 7. Bu etkinliğe katılma nedeni sıklığı.

Görsel 13: Havva Demircan, CRD, 2023

Ekslibris uygulamasına katılan kişilerden % 88,3 gibi anlamlı bir çoğunluk bu çalışmadan sonra da ekslibris yapmaya devam edeceğini belirtmiştir. (Tablo 8)

Bu çalışmadan sonra da alacağın kitaplarda ekslibris yapmaya ya da iç sayfalarına buna benzer çizimler yapmaya devam etmeyi düşünüyor musun?		
	n	%
Evet	30	88,3
Hayır	4	11,7
Toplam	34	100,0

Tablo 8. Ekslibris çizmeye devam etme düşüncesi sıklığı.

Resim yapmayı sevmeyen %23,5'lik bir kesim çalışmamıza yine de katılmıştır. Bunu etkileyen etmenler Tablo 7'de belirtilmiştir. (Tablo 9)

Resim yapmayı/tasarım oluşturmayı sever misin?		
	n	%
Evet	26	76,5
Hayır	8	23,5
Toplam	34	100,0

Tablo 9. Resim yapmayı sevme sıklığı.

Yaptığımız çalışmadan ekslibris uygulaması yapan herkes zevk aldığını belirtmiştir. (Tablo 10).

Kendine ait bir tasarım oluşturmaktan zevk aldın mı?		
	n	%
Evet	34	34
Hayır	-	-
Toplam	34	100,0

Tablo 10. Tasarım oluşturmaktan zevk alma sıklığı.

Bu çalışmanın edebiyat ya da bağlantılı olarak resim derslerinde müfradata konulması faydalı olur mu?		
	n	%
Evet	26	76,5
Hayır	8	23,5
Toplam	34	100,0

Tablo 11. Ekslibrisin ders programlarına alınma isteği sıklığı.

Uygulama grubundan ekslibris çalışmasının resim/edebiyat müfredat programına konulmasını isteyenlerin sıklığı % 76,5'tir. Ayrıca ekslibrisler yolu ile kitap ödünç verilirken kitabın kendisine ait olduğunu işaretlemesi uygulamaya katılan herkeste bir rahatlık sağlamaktadır. (Tablo 12).

Görsel 14: Ece Erdemir, CGD, 2023.

Aynı zamanda %94,1'i ekslibrisin kitaplar ile sahibi arasındaki bağı güçlendirdiğini belirtilmektedir. (Tablo 13)

Kitabını başkasına ödünç verdiğinde o kitabın sana ait olduğunu gösteren bir ibare olması içini rahatlatır mı?		
	n	%
Evet	34	100
Hayır	-	-
Kısmen	-	-
Toplam	34	100,0

Tablo 12. Kitap başkasına verilirse hangi duygu oluşur sıklığı.

Bütün kitaplarında ekslibrisin olsa bu senin kitaplarına olan bağı güçlendirir mi?		
	n	%
Evet	32	94,1
Hayır	2	5,9
Kısmen	-	-
Toplam	34	100,0

Tablo 13. Ekslibrisin kitap bağı kurmaya katkısı sıklığı.

Bu çalışmaya katılan uygulama grubundaki bütün katılımcılar kendi tasarımlarını kitaplarında görmeyen onları mutlu ettiğini belirtmişlerdir. (Tablo 14)

Kendi kitabında kendi ekslibrisini görmek seni mutlu etti mi?		
	n	%
Evet	34	100
Hayır	-	-
Kısmen	-	-
Toplam	34	100,0

Tablo 14. Ekslibris çalışmasından mutlu olma sıklığı.

Ekslibris çalışmasına katılanların % 91,2'si kitaplarına sürekli ekslibrisini koyan birinin bunun okuma alışkanlığını da olumlu etkileyeceğini düşünmektedir. (Tablo 15)

Kitaplarında kendi tasarımını sürekli gören birinin kitap okuma alışkanlığının artacağını düşünebilir miyiz?		
	n	%
Evet	31	91,2
Hayır	3	8,8
Toplam	34	100,0

Tablo 15. Ekslibrisin kitap okuma alışkanlığına etki etme sıklığı.

Ayrıca çalışmamıza katılanların başkaları da ekslibris çalışması yapıyor

Görsel 15: Melike Nur Sümbül, CGD, 2023.

olsa kendilerinde onların kitaplarındaki ekslibrisleri görme isteği (%85,3) oluşacağını belirtmektedir. (Tablo 16)

Herkes kitabına kendi ekslibris'ini koyuyor olsa onun çizimini görmek merakı seni başkasından kitap almaya iter mi?		
	n	%
Evet	29	85,3
Hayır	5	14,7
Toplam	34	100,0

Tablo 16. Başkasının ekslibrisini görme isteği.

Sonuçlar ve Tartışma

- * Öğrencilerin çok büyük bir çoğunluğu ekslibris kavramını çalışmamızdan önce duymamıştır.
- * Ekslibris kavramı ile ilgili yapılan çalışmaların hepsi görsel sanatlar alanı ile ilgilidir.
- * Öğrencilerin 5'te biri kimseye ödünç kitap vermemektedir. Verenlerin büyük bir çoğunluğu ise kitaplarının başına bir zarar gelecek, kitapları geri gelmeyecek diye endişelenmektedir. Ayrıca büyük bir çoğunluk başkalarının kendi kitaplarını okumasından mutluluk duymaktadır.
- * Katılımcıların yaklaşık üçte biri kimseye kitap hediye etmemiş ya da kitap bağışı yapmamıştır.
- * Büyük bir çoğunluk yeni alınan bir kitabın üzerine kendilerine ait olduğunu belirten bir ibare koymamaktadır.
- * Ekslibris çalışması yapmak öğrencilerin kitaplarla olan bağıını güçlendirmektedir.
- * Bu sanat dalıyla tanışan öğrencilerin büyük bir bölümü bu çalışmadan sonra da ekslibris yapmaya devam edeceklerini bildirmişlerdir.
- * Kendilerine ait bir tasarım yaptıktan bu tasarımın kendilerine ait bir kitapta bulunmasından bütün öğrenciler zevk almışlar, mutlu olmuşlardır.
- * Öğrencileri kitap okumaya teşvik eden çalışmaların çoğu telkin yöntemini kullanmakta, dış motivasyon yapmaktadır.
- * Bu çalışma dışında aidiyet duygusu üzerinden kitap-okur ilişkisine yaklaşan bir araştırma bulunamamıştır.

Öneriler

- * Okuma sevgisi ve kitaplarla bağı güçlendirmek için iç motivasyon sağlayan çalışmalar yapılmalıdır.
- * Ekslibris sanatı müfredata alınmalı hem resim hem edebiyat derslerinde zümre işbirliği ile uygulama alanı sağlanmalıdır. Sadece resim/tasarım yapan kişilerin katılabileceği bir etkinlik olduğu algısı örnekler üzerinden kırılmalıdır.

- * Öğrencilerin kendilerine ait bir şeyler üretmesi önemlidir. Bu üretimler okul ortamında sergilenme ortamı bulmalıdır.
- * Öğrencilere güzel değerleri kazandırmak için onların ilgi alanları ve yetenekleri harekete geçirilmelidir.
- * Ekslibris çalışmasının kitap aidiyeti ve sevgisi katma yönü değerlendirilmelidir.

Kaynakça

- Güzel, Ü. (2020). Öğrencilerin Okuma Motivasyonları ile Okuma Tutum ve Alışkanlıkları Arasındaki İlişki. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Elazığ.
- Mut, G. (2011). Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığının Oluşmasında Etkili Olan Faktörlere İlişkin Görüşler. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Pektaş, H. (2017). Ekslibris. İstanbul Ekslibris Derneği Yayınları. İstanbul.